

Industrijsko zagađenje i upravljanje rizicima

Kao što je ocenjeno u poslednjem Izveštaju iz senke Koalicije 27 iz 2018. godine²³¹, kada je poslednji put obuhvaćena i oblast industrijskog zagađenja, industrija i povezane delatnosti predstavljaju glavni izvor zagađenja u Srbiji. Ono nastaje zbog zastarelih tehnologija i zastarele opreme, kao i niske energetske i sirovinске efikasnosti, što je sve posledica nedovoljnih ulaganja u poboljšanje postojećeg stanja.

S obzirom na to da od 2018. godine nije ocenjivana ova oblast nužno je da se u ovom delu Izveštaja iz senke nađu i neki podaci i ocene za prethodne godine. Ovoga puta obuhvaćeno je pre svega industrijsko zagađenje iz industrije proizvodnje i prerade metala u kojoj obavezama da pribave integrisanu dozvolu podleže 22 operatera, industrija minerala sa 25 operatera i hemijska industrija sa 18 operatera.

Industrijsko zagađenje pre svega utiče na kvalitet vazduha, voda, zemljišta i upravljanje otpadom te su u tom smislu i prikazani podaci o uticaju industrijskog zagađenja, kao i neki ciljevi za navedene industrijske sektore u specifičnim planovima implementacije.

Najvažniji zakonski propis za industrijske emisije kojim je započeto usklađivanje s propisima EU, odnosno Direktivom o industrijskim emisijama, jeste Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine²³² s podzakonskim aktima. U proteklom periodu ovaj zakonodavni okvir se nije menjao u suštinskom smislu sem prolongiranja rokova za pribavljanje integrisanih dozvola, tako da je sada poslednji rok za njihovo pribavljanje 31. decembar 2024. godine. Izmene zakona kojima su prolongirani rokovi nisu iskorišćene za suštinsko rešavanje problema koji su se javili u procesu pripreme i dobijanja integrisanih dozvola, a takođe nije bilo ni konsultacija sa civilnim

---

231 Koalicija 27 (2018): Poglavlje 27 u Srbiji: Izveštaj o (ne)napretku, dostupno na: https://www.koalicija27.org/wp-content/uploads/2019/10/izvestaj_K27_2018_WEB.pdf

232 „Službeni glasnik RS”, br. 135/2004, 25/2015 i 109/2021.

društvom u vezi s promenom propisa. Prema najnovijim podacima, do kraja 2023. godine izdate su integrisane dozvole za ukupno 47 postrojenja (svega 21% od celokupnog broja postrojenja koja imaju obavezu pribavljanja integrisane dozvole). Od maja 2018. zaključno sa januarom 2024. godine operaterima je izdato ukupno 30 integrisanih dozvola, od kojih je 12 bilo izdato operaterima industrije proizvodnje i prerade metala, mineralne i hemijske industrije.

Značajan doprinos implementaciji Direktive o industrijskim emisijama daje višegodišnji projekat „Zelena tranzicija – implementacija Direktive o industrijskim emisijama u Srbiji 2021-2027“, koji obuhvata pored pripreme specifičnih planova implementacije Direktive, i unapređenje efikasnosti procesa dobijanja integralnih dozvola (što je rezultiralo izradom i usvajanjem dva podzakonska akta početkom 2024. godine – o zahtevu za izdavanje i o sadržini i izgledu integrisane dozvole), unapređenje administrativnih kapaciteta i rada inspekcije i dr.

Pored ovog zakona i podzakonskih akata za njegovo sprovođenje u važan zakonodavni okvir spadaju i zakoni o proceni uticaja, o kojima je vođena rasprava prethodnih godina, ali koji još uvek nisu usvojeni, zatim strateška dokumenta o zaštiti vazduha, upravljanju vodama, primeni principa čiste proizvodnje i dr.

Strateški i zakonodavni okvir

Direktiva 2010/75/EU²³³, koja je 2010. zamenila dotadašnju Direktivu o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja, predstavlja jedan od najznačajnijih pravnih instrumenata za smanjenje industrijskog zagađenja. U Postskringing dokumentu za Poglavlje 27 bilo je navedeno da će se potpuno prenošenje Direktive 2010/75/EU u pravni sistem Republike Srbije ostvariti do 2018. godine izmenama Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine, koji je, inače, usvojen još 2004. godine kao jedan od prvih zakona u procesu usklađivanja zakonodavstva Republike Srbije s pravnim tekovinama EU.²³⁴

Za industrijsko zagađenje ključno je načelo predostrožnosti koje je u pravni sistem Republike Srbije uvedeno Zakonom o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine, kao i Zakonom o zaštiti životne sredine, Zakonom o strateškoj proceni uticaja i Zakonom o proceni uticaja na životnu sredinu, koji su istovremeno usvojeni 2004. godine.

Ovo načelo ostvaruje se procenom uticaja na životnu sredinu, procenom opasnosti od rizika i primenom najbolje dostupnih tehnika. Integrisano sprečavanje i kontrola zagađivanja, koje se reguliše Zakonom o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine kao i procena uticaja predstavljaju preventivne instrumente koji se ostvaruju sistemom dozvola i odobrenja za projekte i aktivnosti koji se izdaju pre nego što se započne sa aktivnošću koja može imati uticaj na životnu sredinu. Obavezni sastavni deo postupka izdavanja integrisanih dozvola je učešće javnosti.

Sprovođenje Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine se ostvaruje putem podzakonskih akata. Četiri podzakonska akta su doneta 2005. godine, i to: Pravilnik koji uređuje sadržinu i način vođenja registra

---

233 Direktiva o industrijskim emisijama (Industrial Emissions Directive 2010/75/EU)

234 Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine („Službeni glasnik RS”, 135/2004, 25/2015 i 109/2021)

integrisanih dozvola;²³⁵ Uredba kojom se utvrđuju kriterijumi za određivanje najboljih dostupnih tehnika, za primenu standarda kvaliteta životne sredine, kao i za određivanje graničnih vrednosti emisija u integrisanoj dozvoli;²³⁶ Uredba kojom se propisuje bliža sadržina programa mera prilagođavanja rada postojećeg postrojenja ili aktivnosti propisanim uslovima za izdavanje integrisane dozvole²³⁷ i Uredba kojom se propisuju vrste aktivnosti i postrojenja za koje se izdaje integrisana dozvola.²³⁸ Nakon toga doneta su još dva pravilnika koja su početkom 2024. godine bila dopunjena. Jedan je regulisao sadržaj, izgled i način popunjavanja zahteva za izdavanje integrisane dozvole²³⁹, dok je drugi uređivao sadržaj i izgled integrisane dozvole.²⁴⁰

Svrha integrisane dozvole je da se primenom najboljih dostupnih tehnika (BAT) zagađenje životne sredine, koje je posledica rada postrojenja, svede na najmanju meru i tako otkloni rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu, a koji može nastati radom postrojenja. Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja izmenjen je dva puta, 2015. i 2021. godine, bez učešća šire javnosti i bez javne rasprave. Izmenama i dopunama Zakona, kako se ocenjuje u analizi Regulatornog instituta za obnovljivu energiju i životnu sredinu iz marta 2024, nisu otklonjene prepreke i problemi u primeni zakona već je dva puta produžen krajnji rok za izdavanje integrisanih dozvola. Izmenama i dopunama zakona iz 2021. godine produžen je rok za izdavanje dozvola za postojeća postrojenja i aktivnosti do 31. decembra 2024. godine.²⁴¹

---

235 Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registra integrisanih dozvola („Službeni glasnik RS”, broj 69/2005)

236 Uredba o kriterijumima za određivanje najboljih dostupnih tehnika, za primenu standarda kvaliteta, kao i za određivanje graničnih vrednosti emisija u integrisanoj dozvoli („Službeni glasnik RS”, broj 84/2005)

237 Uredba o sadržini programa mera prilagođavanja rada postojećeg postrojenja ili aktivnosti propisanim uslovima („Službeni glasnik RS”, broj 84/2005)

238 Uredba o vrstama aktivnosti i postrojenja za koje se izdaje integrisana dozvola („Službeni glasnik RS”, broj 84/2005)

239 Pravilnik o sadržini, izgledu i načinu popunjavanja zahteva za izdavanje integrisane dozvole („Službeni glasnik RS”, broj 30/2006, 32 od 30. marta 2016, 44 od 8. juna 2018 – dr. zakon, 4 od 19. januara 2024)

240 Pravilnik o sadržini i izgledu integrisane dozvole („Službeni glasnik RS”, broj 30/2006; br. 4 od 19. januara 2024)

241 Regularni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu (2024): Analiza sprovođenja Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine, dostupno na: <https://reri.org.rs/wp-content/uploads/2024/03/Analiza-sprovođenja-Zakona-o-integrisanom-sprečavanju-i-kontroli-zagađivanja-zivotne-sredine.pdf>

Pregovaračka pozicija za Poglavlje 27²⁴² koja je utvrđena 2019. precizirala je na koje će se oblasti fokusirati izmene Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine:

- otklanjanje administrativnih prepreka u postupku izdavanja dozvola;
- uvođenje nove raspodele nadležnosti kako bi se minimizirao rizik od neusaglašenosti zbog opšteg nedostatka administrativnih kapaciteta na lokalnom nivou;
- jačanje uloge tehničke komisije u vezi s postupkom izdavanja integrisanih dozvola;
- stvaranje okvira za obezbeđivanje efektivnog integrisanog pristupa svih organa koji učestvuju u postupku izdavanja integrisanih dozvola;
- poboljšanje odredbi o uslovima za izdavanje dozvola i ustanovljavanje graničnih vrednosti emisija (GVE) u skladu sa BAT zaključcima;
- poboljšanje odredbi o monitoringu, uvođenju opštih obavezujućih pravila, zatvaranju lokacije usled konačnog prestanka rada postrojenja itd.;
- jačanje odredbi o inspekcijskom nadzoru u oblasti životne sredine;
- definisanje jasnog i transparentnog okvira za učešće javnosti i pristup pravdi;
- obezbeđivanje jasnih referenci za relevantne nacionalne odredbe/zakonodavstvo kojim se prenose različiti aspekti Direktive o industrijskim emisijama.

---

242 Vlada RS (2019): Pregovaračka pozicija Republike Srbije za Međuvladinu konferenciju o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji za Poglavlje 27 – Životna sredina i klimatske promene, dostupno na: https://www.mei.gov.rs/upload/documents/pristupni_pregovori/pregovaracke_pozicije/pg_pozicija_27.pdf

Republika Srbija je pregovaračku poziciju za Poglavlje 27 – životna sredina i klimatske promene (Pregovaračka pozicija) predala 2020. godine, a uz nju i Nacrt Specifičnog plana implementacije Direktive o industrijskim emisijama (Specifičan plan implementacije), koji sadrži plan za postizanje potpune usaglašenosti postrojenja koja su zatražila određene prelazne periode. U Pregovaračkoj poziciji se navodi da je postojeći nacionalni pravni okvir u velikoj meri usklađen s Direktivom o IPPC-u,²⁴³ ali da još uvek nije u potpunosti usklađen s Direktivom o industrijskim emisijama. U postupku usklađivanja propisa, pored izmena zakona, planirano je i usvajanje novih pravilnika o sadržini, izgledu i načinu popunjavanja zahteva za izdavanje integrisane dozvole i o sadržini i izgledu integrisane dozvole. Ovi podzakonski akti čije je usvajanje najavljeno u Pregovaračkoj poziciji usvojeni su tek početkom 2024. godine.

Republika Srbija je u Pregovaračkoj poziciji za Poglavlje 27 tražila prelazne periode za usaglašavanje s Direktivom o industrijskim emisijama za 68 postrojenja, za koja je pripremljen Specifični plan implementacije, te se potpuna usaglašenost očekuje tek 2032. godine. Prelazni periodi su traženi za 19 postrojenja iz oblasti proizvodnje i prerade metala, mineralne i hemijske industrije (između ostalih za *Serbia Zijin Bor Copper*, *HBIS GROUP Serbia Iron & Steel Smederevo*, cementare *Lafarge BFC Beočin*, *CRH (Srbija) d. o. o. Popovac* i dr.).

Sektor	Broj postrojenja	Planirani period implementacija
Proizvodnja i prerada metala	6	2025–2027.
Mineralna industrija	10	2026–2028.
Hemijska industrija	3	2026–2028.

Potencijalna smanjenja emisija nakon potpune implementacije Direktive određena su u procentima za svaki sektor:²⁴⁴

243 IPPC (engl. Integrated Pollution Prevention and Control) – Integrisana prevencija i kontrola zagađenja (Direktiva)

244 Projekat „Sprovođenje Direktive o industrijskim emisijama u Srbiji“, Specifični plan implementacije Direktive o industrijskim emisijama, IED Serbia, <https://iedserbia.org/wp-content/uploads/specificni-plan-implementacije-direktive-o-industrijskim-emisijama.pdf>

U industriji proizvodnje i prerade metala za emisije u vazduhu predviđeno je do 70% manja količina PM čestica ispuštenih u atmosferu, kao i NO_x i teških metala; za otpadne vode manje zagađenje vode usled uklanjanja organskih jedinjenja i metala iz otpadne vode; i za otpad manje nastajanje i bolje upravljanje opasnim otpadom.

Za hemijsku industriju za emisije u vazduh predviđeno je značajno manje emisije NO_x (do 50%) i VOC iz hemijskih procesa i procesa sagorevanja; za otpadne vode do 50% manja emisija organskih jedinjenja u površinske vode unapređenjem tretmana otpadnih voda.

Za mineralnu industriju za emisije u vazduh predviđeno je od 50 do 80% manja emisija organskih jedinjenja iz proizvodnje keramike, od 25 do 70% manja emisija PM čestica i teških metala na godišnjem nivou iz proizvodnje cementa i magnezijuma i do 30% manja emisija NO_x.

- Nacionalni program za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije za period od 2022. do 2025. godine²⁴⁵ predviđa kao krajnji rok za izmene Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine IV kvartal 2024. godine, a donošenje podzakonskih akta na osnovu njega tek u 2025. godini. Pored toga NPAA predviđa jačanje administrativnih kapaciteta za usaglašavanje s propisima EU u oblasti kontrole industrijskog zagađenja i upravljanja rizikom.

U skladu sa Zakonom o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine, Registar izdatih dozvola vode organi nadležni za izdavanje integrisanih dozvola. Zakonom je propisano da je registar izdatih dozvola javan. Sadržina i način vođenja registra regulisani su Pravilnikom o sadržini i načinu vođenja registra izdatih integrisanih dozvola. Iz navedenog registra se može zaključiti da je prvu dozvolu Ministarstvo izdalo 2011. godine, a poslednja dozvola u registru datira iz 2024. godine. Registar izdatih integrisanih dozvola, dostupan na zvaničnoj veb-prezentaciji Ministarstva zaštite životne sredine.²⁴⁶

---

245 Nacionalni program za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije Srbija (NPAA), dostupno na linku: https://www.mei.gov.rs/upload/documents/nacionalna_dokumenta/npaa/NPAA_2022-2025_002.pdf

246 <https://www.ekologija.gov.rs/obavestjenja/integrisane-dozvole/registar-izdatih-dozvola/registar-izdatih-dozvola>

Posle višegodišnjeg rada na izmeni prethodnog zakona, oktobra 2023. utvrđen je predlog novog Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu²⁴⁷ (kao i Zakona o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu²⁴⁸). Za smanjenje i kontrolu industrijskih emisija važno je da se ovim zakonom uređuje postupak procene uticaja za projekte koji mogu imati značajne uticaje na životnu sredinu, sadržaj studije o proceni uticaja na životnu sredinu, učešće zainteresovanih organa i organizacija i javnosti i dr.

Program zaštite vazduha u Republici Srbiji za period od 2022. godine do 2030. godine sa Akcionim planom²⁴⁹ donet je u decembru 2022. godine (Program zaštite vazduha). Sprovođenje Direktive o industrijskim emisijama prepoznato je kao jedna od ključnih mera za ostvarivanje ciljeva postavljenih Programom.

U aprilu 2023. godine usvojen je Plan upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije za period 2021-2027. godine²⁵⁰, koji je takođe značajan u pogledu upravljanja industrijskim otpadnim vodama.

Ministarstvo zaštite životne sredine je u januaru 2023. godine započelo izradu Strategije zaštite životne sredine sa akcionim planom.²⁵¹ Početne konsultacije o ovom dokumentu, u koje je u značajnom obimu uključen i civilni sektor, odvijale su se tokom cele 2023. godine. Rešavanje problema u oblasti industrijskog zagađenja je neophodno za ostvarivanje ciljeva iz Strategije zaštite životne sredine. U Nacrtu Strategije zaštite životne sredine navodi se da je dosadašnja primena Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine otkrila nespремnost operatera da odgovore na zahteve postavljene ovim zakonom, kao i probleme u pribavljanju potrebnih dozvola, rešenja, saglasnosti ili odobrenja kod drugih državnih organa i institucija. Navedeno je i da će lista postojećih operatera koji su u obavezi da pribave integrisanu

---

247 Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu; https://www.srbija.gov.rs/extfile/sr/737940/pz_zivotna_sredina083_cyr3.zip

248 Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu; https://www.srbija.gov.rs/extfile/sr/738015/pz_procena_zivotna_sredina083_cyr3.zip

249 Program zaštite vazduha u Republici Srbiji za period od 2022. godine do 2030. godine sa Akcionim planom („Službeni glasnik RS”, broj 140/2022)

250 Plan upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije do 2027; <https://rdvode.gov.rs/lat/plan-upravljanja-vodama.php>

251 Nacrt Strategije zaštite životne sredine od 22. novembra 2023. godine nije javno dostupan

dozvolu biti proširena za oko 70 novih postrojenja. Identifikovane slabosti upućuju na potrebu jačanja normativnog okvira i administrativnih kapaciteta, ali i edukaciju i osposobljavanje operatera u industrijskom sektoru kako bi bili spremniji da odgovore na zahteve iz ovog zakona.

U Strategiji uvođenja čistije proizvodnje u Republici Srbiji,²⁵² koja je usvojena još 2009. godine, istaknut je značaj primene Zakona o integralnom sprečavanju i kontroli zagađenja, jer koncept čistije proizvodnje kao preventivna strategija zaštite životne sredine podrazumeva pored efikasnijeg korišćenja sirovina i energije i smanjenje emisija u životnu sredinu i smanjenja nastanka otpada. Međutim, realizacija Strategije se odvija veoma sporo. Tako se u Izveštaju o stanju životne sredine u Republici Srbiji za 2022. godinu²⁵³, koji priprema Agencija za zaštitu životne sredine, daje pregled na osnovu podataka Ministarstva za životnu sredinu aktivnosti na realizaciji koncepta čistije proizvodnje koje su značajne i za smanjenje industrijskog zagađenja. Na primer, Ministarstvo zaštite životne sredine je 2018. godine pripremio Program uvođenja čistije proizvodnje u Republici Srbiji sa Akcionim planom za period 2019–2021. S obzirom na to da Program do danas nije stigao na Vladu, sam dokument i njegov Akcioni plan ažurirani su u tri navrata – za period 2020–2022. za period 2021–2023. i za period 2022–2024. Aktivnosti predviđene Programom uvođenja čistije proizvodnje u Republici Srbiji sa Akcionim planom treba da budu planirane i sprovedene kroz Program razvoja cirkularne ekonomije u Republici Srbiji²⁵⁴ tek za period posle 2024. godine.

U Izveštaju Evropske komisije za 2023. godinu²⁵⁵ o rezultatima procesa pridruživanja i usaglašavanja s propisima EU, kada je reč o industrijskom zagađenju ocenjuje se da je usklađivanje s Direktivom o industrijskim emisijama još u ranoj fazi i da Srbija treba da poveća svoje kapacitete za upravljanje integrisanim

---

252 Strategija uvođenja čistije proizvodnje u Republici Srbiji; <https://pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2009/17/2>

253 Ministarstvo zaštite životne sredine, Agencija za zaštitu životne sredine (2023): Izveštaj o stanju životne sredine u Republici Srbiji za 2022. godinu; <https://sepa.gov.rs/wp-content/uploads/2024/10/ZivotnaSredina2022.pdf>

254 Program razvoja cirkularne ekonomije u Republici Srbiji; <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/vlada/drugiakt/2022/137/1>

255 European Commission, Serbia 2023 Report; https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/serbia-report-2023_en

procesima izdavanja dozvola, kao i da poboljša kvalitet integrisane prevencije i kontrole zagađenja. Potrebno je primeniti princip „zagađivač plaća“ kako bi se podstakla industrija da ulaže u zelena rešenja. Uz konstataciju da preporuke Izveštaja iz prethodne godine ostaju uglavnom validne, preporučeno je da bi u narednom periodu posebno trebalo:

- modernizovati i pojednostaviti ukupnu strukturu sektora i institucije radi poboljšanja efikasnosti i kvaliteta pripreme, realizacije i kontrole kvaliteta investicija kao i dalje unapređenje strateškog planiranja investicija i upravljanja uključujući transparentnost procedura;
- uskladiti Zakon o planiranju i izgradnji sa međunarodnim standardima; usvojiti Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu (EIA) i Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu (SEA); uskladiti i primeniti Direktivu o ekološkom kriminalu;
- primeniti potpuno Direktivu o Industrijskim emisijama, implementirati Akcioni plan za razvoj administrativnih kapaciteta i Program zaštite vazduha.

Vlada Republike Srbije u svom Planu rada za 2023. godinu²⁵⁶ predvidela je sledeće aktivnosti značajne za smanjenje i kontrolu industrijskih emisija:

- Priprema Predloga zakona o proceni uticaja na životnu sredinu u junu 2023. kojim bi se definisao postupak procene uticaja na životnu sredinu za projekte koji u većoj meri mogu uticati na činioce životne sredine;
- Priprema Predloga zakona o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu, takođe u junu 2023, kojim se definiše postupak strateške procene uticaja na životnu sredinu za planove i programe koji u većoj meri mogu uticati na činioce životne sredine;

---

256 Vlada Republike Srbije (2023): Plan rada Vlade za 2023. godinu, dostupno na: https://www.srbija.gov.rs/extfile/sr/370541/plan-rada_vlade_2023_cyr.pdf

- Donošenje Uredbe o utvrđivanju Liste projekata za koje je obavezna procena uticaja i Liste projekata za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu u septembru 2023;
- Usvajanje Izveštaja o stanju životne sredine u Republici Srbiji za 2022. godinu (izveštaj koji daje ocenu stanja životne sredine u Republici Srbiji za 2022. usvojen je septembra 2023. godine).

S obzirom na to da su izbori za poslanike Narodne skupštine raspisani krajem 2023. godine, Vlada RS je posle raspisivanja izbora nastavila rad u tehničkom mandatu te nije realizovala većinu ovih aktivnosti, jer su bile planirane za poslednji kvartal 2023. godine.

Sprovođenje propisa

Efekti sprovođenja propisa koji se odnose na smanjenje industrijskog zagađenja najbolje se mogu proceniti preko aktuelnog stanja industrijskog zagađenja preko emisija u vazduh, vode, zemljište, proizvodvanje industrijskog otpada i dr.

Emisije u vazduh

Prema podacima Agencije za zaštitu životne sredine²⁵⁷ udeo emisija iz industrije u ukupnim emisijama zagađujućih materija u 2022. bio je:

Zagađujuća materija	Udeo u ukupnim emisijama u Srbiji u %
Azotni oksidi	7
Sumpor-dioksid	4
PM ₁₀	9
PM _{2,5}	5

Najveći industrijski²⁵⁸ emiteri azotnih oksida bile su cementare u Beočinu, Kosjeriću i Popovcu i železara HBIS u Smederevu, a sumpor-dioksida cementara u Beočinu, Železara HBIS Smederevo, Fabrika hartije u Beogradu, Proizvodni centar Vrbas, *Elixir Prahovo*, Rafinerija nafte u Pančevu i *Knauf insulation* u Surdulici.

Nije uspostavljen monitoring kvaliteta vazduha u svim gradovima i naseljima velikih industrijskih zagađivača ili se ne prate zagađujuće materije koji se emituju iz njihovih pogona. Prekomerno zagađen vazduh (III kategorija)²⁵⁹ je

257 Ministarstvo zaštite životne sredine, Agencija za životnu sredinu (2023): Godišnji izveštaj o stanju kvaliteta vazduha u Republici Srbiji 2022. godine, str. 14, Beograd, 2022; <https://sepa.gov.rs/wp-content/uploads/2024/10/Vazduh2022.pdf>

258 Ibid, str. 18.

259 Uredba o utvrđivanju liste kategorije kvaliteta vazduha po zonama i aglomeracijama na teritoriji Republike Srbije 2022. godine; http://demo.paragraf.rs/demo/combined/Old/t/t2023_10/SG_093_2023_002.htm

2022. godine bio u sredinama ovih velikih zagađivača (u mestima gde postoji nacionalni i lokalni monitoring): u aglomeracijama Pančevo, Smederevo i Kosjerić usled prekoračenja graničnih vrednosti suspendovanih čestica PM_{10} i $PM_{2.5}$; u aglomeraciji Bor usled prekoračenja granične vrednosti SO_2 , suspendovanih čestica PM_{10} i olova u PM_{10} ; u Pirotu zbog prekomernih koncentracija PM_{10} , a u Popovcu su prekoračene vrednosti PM_{10} i $PM_{2.5}$.²⁶⁰ U Vrbasu, Prahovu i Surdulici nije uspostavljen sistem monitoringa kvaliteta vazduha što i onemogućava praćenje uticaja industrijskog zagađenja.

Procenjuje se da će udeo emisije ugljen-dioksida u ukupnoj emisiji biti 18% u 2025. godini, a da će 2050. godine porasti na 22%.²⁶¹

Emisije u vode

Procenjuje se da udeo industrijskih otpadnih voda u ukupnim emisijama u životnu sredinu iznosi 19%.²⁶² Zbog specifičnih karakteristika otpadnih voda koje nastaju u procesu proizvodnje i/ili korišćenja zahvaćenih voda, značajan broj industrijskih pogona poseduje sopstvena postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda ili pred tretman otpadnih voda, u zavisnosti od toga da li efluent ispuštaju u vodotok ili u javni kanalizacioni sistem. Kvalitet i količine ispuštenih otpadnih voda iz industrijskih pogona u Republici Srbiji zavisi prvenstveno od primenjenog tehnološkog procesa, obima proizvodnje, eventualne recirkulacije tehnoloških voda i dr. Generalno se može konstatovati da su industrijska postrojenja uglavnom pozicionirana u urbanim sredinama (aglomeracije) tako da većina industrijskih postrojenja otpadne vode ispušta u javnu kanalizacionu mrežu. Analiza pritiska od zagađenja prioriternim i prioriternim hazardnim supstancama pokazuje da su visoki i srednji pritisci takvog zagađenja identifikovani na 61 slivu vodnih tela i povezani su sa ekstraktivnom industrijom. Međutim, treba imati na umu da čak i niski specifični pritisci zagađenja prioriternim i prioriternim hazardnim supstancama mogu prouzrokovati

260 Ministarstvo zaštite životne sredine, Agencija za životnu sredinu (2023): Godišnji izveštaj o stanju kvaliteta vazduha u Republici Srbiji 2022. godine, str. 6 i 7, Beograd, 2022; <https://sepa.gov.rs/wp-content/uploads/2024/10/Vazduh2022.pdf>

261 Ministarstvo rudarstva i energetike, Integrisani nacionalni energetski i klimatski plan Republike Srbije za period do 2030. sa vizijom do 2050. godine, str. 218, Beograd, decembar 2023. godine

262 Uredba o utvrđivanju plana upravljanja vodama Republike Srbije do 2027. godine, <https://pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/uredba/2023/33/1>

značajne uticaje ako je protok vodnog tela koje prima zagađenje mali. Zato se svi specifični pritisci zagađenja smatraju „moguće značajnim“, a uticaji su analizirani i korišćeni kao glavni kriterijum za procenu rizika.²⁶³ Kao prioritetne i prioritetne hazardne supstance identifikovan je relativno mali broj vodnih tela sa značajnim pritiscima, odnosno uticajima. Od 2.816 analiziranih vodnih tela površinskih voda, identifikovano je 61 vodno telo u kojem zagađenje prioritetnim i prioritetnim hazardnim supstancama dovodi do „moguće značajnih“ ili „značajnih uticaja“, a nije potvrđen nijedan odgovorni zagađivač, što ukazuje na potrebu za poboljšanjem monitoringa. Slivovi ovih vodnih tela se nalaze na području sa značajnim industrijskim ili rudarskim aktivnostima, deponijama i jalovištima.²⁶⁴ Veoma značajan uticaj industrijskih otpadnih voda na podzemna vodna tela i na plitke izdani prisutan je na različitim lokacijama: oblast Požege i Arilja, u okolini reka Skrapež, Đetinja, Južna Morava i Moravica; oblast Bora i Majdanpeka, u okolini Borske reke, Peka, Timoka i Slatine; u Mačvi i većini vodnih tela podzemnih voda u centralnoj Šumadiji i duž reka Nišave, Južne Morave, Zapadne Morave i Velike Morave.²⁶⁵

Industrijski otpad

Industrijski otpad jeste otpad iz bilo koje industrije ili s lokacije na kojoj se nalazi industrija, osim jalovine i pratećih mineralnih sirovina iz rudnika i kamenoloma, dok je opasan otpad onaj otpad koji po svom poreklu, sastavu ili koncentraciji opasnih materija može prouzrokovati opasnost po životnu sredinu i zdravlje ljudi i ima najmanje jednu od opasnih karakteristika utvrđenih posebnim propisima, uključujući i ambalažu u koju je opasan otpad bio ili jeste upakovan.

Količine otpada generisane u Republici Srbiji 2020. godine (u tonama), prema kategorijama iz Kataloga otpada. Nastalo je 142.028 t industrijskog neopasnog otpada i 17.974 t opasnog otpada.²⁶⁶ Ukupno je nastalo 160.002 t industrijskog otpada, od čega 11,23% opasnog otpada.

263 Ibid

264 Ibid

265 Ibid

266 Ministarstvo zaštite životne sredine, Agencija za životnu sredinu (2023): Izveštaj o stanju životne sredine u Republici Srbiji za 2022. godinu; <https://sepa.gov.rs/wp-content/uploads/2024/10/ZivotnaSredina2022.pdf>

Grupa	Otpad	Količina (t)	
		NEOPASAN	OPASAN
03	Drvena industrija, papir, karton	51.991	
04	Kožarska, krznarska i tekstilna industrija	12.356	
05	Prerada nafte, prirodnog gasa i tretmana uglja	0,001	2.916
06	Neorganska hemijska industrija	149	1.660
07	Organska hemijska industrija	8.184	464
08	Premazi, lepkovi, zaptivači i štamparske boje	1.483	1.414
09	Fotografska industrija	92	102
11	Zaštita metala i drugih materijala	1.256	1.751
12	Oblikovanje i površinska obrada metala i plastike	66.517	686
13	Otpadna ulja i ostaci tečnih goriva		8.981
UKUPNO		142.028	17.974

Kvalitet zemljišta na lokacijama industrijskih preduzeća

Projektom Unapređenje međusektorskog upravljanja zemljištem kroz smanjenje pritisaka na zemljište i planiranje korišćenja zemljišta²⁶⁷ identifikovane su i proučene 26 industrijske lokacije za koje se sumnja da su kontaminirane u skladu s projektnim kriterijumima iz Inventara koji vodi Agencija za zaštitu životne sredine. Ove lokacije se nalaze u zonama uticaja velikih industrijskih kompleksa, ali neki od njih više ne funkcionišu i ugašeni su u gradovima: Zrenjanin (HIP Petrohemija Elemir, „Radijator“), Kikinda (Industrija „Toza Marković“), Čačak (Fabrika papira „Papir pak“, Hemijska industrija „Lateks“), Niš (Elektronska industrija, Mašinska industrija), Prokuplje (Fabrika obojenih metala), Kraljevo (Fabrika vagona, Metalna industrija „Magnohrom“), Kragujevac (Metalna industrija Kragujevac, „Zastava“ kamioni, Proizvodnja delova automobila „21. oktobar“), Bor (Serbia ZiJin Copper), Zaječar (Kožarsko tekstilni kombinat), Trstenik (Prva petoletka), Sombor (Fabrika akumulatora),

²⁶⁷ Agencija za zaštitu životne sredine, Ka dekontaminaciji zemljišta u Republici Srbiji, <https://degradacijazemljista.sepa.gov.rs/wp-content/uploads/2018/12/Ka-dekontaminaciji-zemljista.pdf>

Smederevo (HABIS železara), Kruševac (Hemijska industrija „Župa“), Užice (Valjaonica bakra „Sevojno“), Subotica (Hemijska industrija „Zorka“), Vladičin Han (Fabrika omotnog papira i ambalaže „FOPA“), Surdulica (Deponija livačkog peska livnice „Mačkatica“), Prahovo (Hemijska industrija „Eliksir“), Loznica (Hemijska industrija „Viskoza“), Šabac („Zorka“ obojeni metali). Preporučene su tehnologije remedijacije, ali proteklih godina je izostala njihova primena, prvenstveno zbog gašenja pogona, promena vlasnika ili preuzimanje od novih vlasnika i strateškog partnerstava države i inostranih kompanija.

Integrisane dozvole

Sprovođenje Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine ostvaruje se izdavanjem integrisanih dozvole za postrojenja koja podležu ovoj obavezi. Ukupan broj postrojenja u Republici Srbiji koja podležu izdavanju integrisane dozvole je 220 (prema ažuriranom spisku Ministarstva za zaštitu životne sredine iz 2022. godine²⁶⁸). Od ovog broja industriji proizvodnje i prerade metala pripadaju 22 operatera, mineralnoj industriji 25 operatera, a hemijskoj industriji 11 operatera, što sve zajedno čini 26,4% od ukupnog broja svih operatera u Republici kojima je neophodno pribavljanje integrisane dozvole. Zaključno sa septembrom 2022 godine, 27% operatera iz oblasti industrije proizvodnje i prerade metala, 40% operatera iz oblasti mineralne industrije i 36% operatera iz oblasti hemijske industrije posedovalo je važeću integrisanu dozvolu. Prema novijim podacima Regulatornog instituta za obnovljivu energiju i životnu sredinu²⁶⁹ do kraja 2023. godine izdate su integrisane dozvole za ukupno 47 postrojenja (svega 21% od celokupnog broja postrojenja koja imaju obavezu pribavljanja integrisane dozvole). Na sajtu Ministarstva zaštite životne sredine²⁷⁰ objavljena su rešenja 30 izdatih dozvola u periodu od 18. 3. 2014. do 7. 3. 2023, dok rešenja za još 17 izdatih integrisanih dozvola nisu dostupna na sajtu Ministarstva. Prema podacima iz odeljka Registar izdatih dozvola, od maja 2018. zaključno sa januarom 2024. godine operaterima je

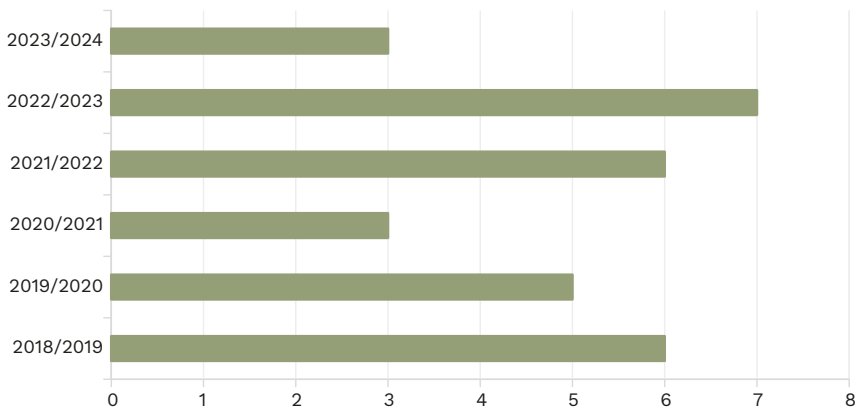
268 Ministarstvo zaštite životne sredine: https://www.ekologija.gov.rs/sites/default/files/2022-10/spisak_.pdf

269 Regulatorni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu (2024): Analiza sprovođenja Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine, str. 43; <https://reri.org.rs/wp-content/uploads/2024/03/Analiza-sprovođenja-Zakona-o-integrisanom-sprečavanju-i-kontroli-zagađivanja-zivotne-sredine.pdf>

270 Ministarstvo zaštite životne sredine: <https://www.ekologija.gov.rs/obavestjenja/integrisane-dozvole>

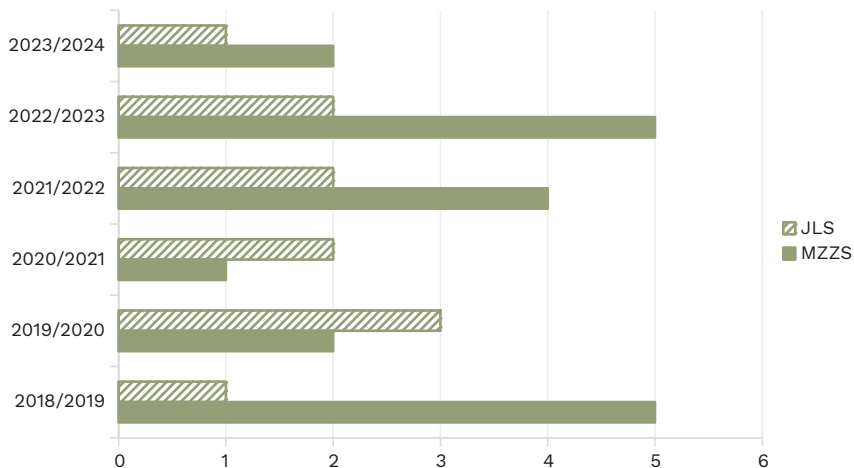
izdato ukupno 30 integrisanih dozvola (**Grafik 1**), od kojih su u odeljku Izdate dozvole na sajtu Ministarstva postavljena rešenja o izdavanju ukupno 18 dozvola. Pritom je ukupno 19 dozvola izdalo Ministarstvo zaštite životne sredine, dok su 11 dozvola izdale jedinice lokalne samouprave (**Grafik 2**). Od ukupnog broja izdatih dozvola za pomenuti period, 12 dozvola (40%) izdato je operaterima iz oblasti hemijske, mineralne (građevinske) i metalske (proizvodnja i prerada metala) industrije (**Grafik 3**), pri čemu je najveći broj dozvola iz ove grupe izdat operaterima iz oblasti građevinske industrije (devet dozvola, odnosno 30%). U Informatoru o radu Ministarstva zaštite životne sredine ažuriranom 17. 4. 2024. godine²⁷¹ navedeno je da su u prethodnoj godini izdate dve integrisane dozvole, a u tekućoj tri, ali o čemu nema podataka u Registru izdatih dozvola na sajtu Ministarstva.

Grafik 1. Broj ukupno izdatih integrisanih dozvola u izveštajnom periodu od 2018. do 2024. godine prema podacima Registra izdatih dozvola na sajtu Ministarstva zaštite životne sredine

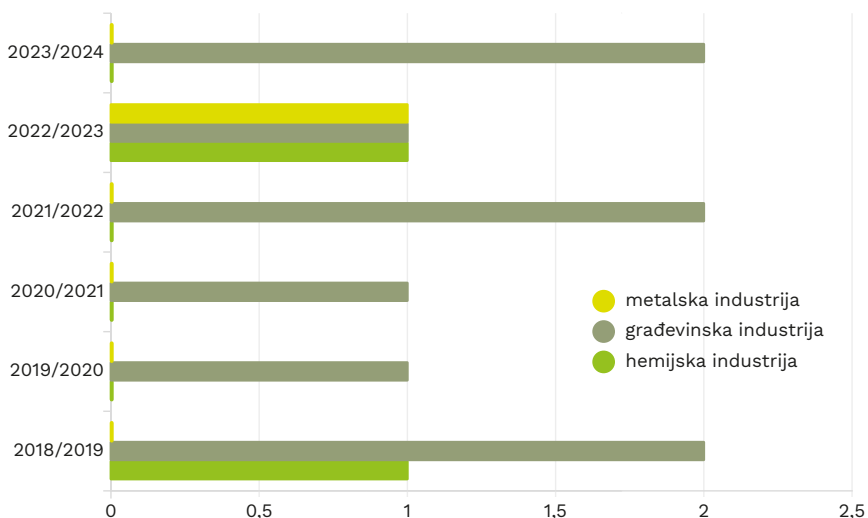

271 <https://informativ.poverenik.rs/informativ?org=39wpqDs5YGhfAHBjj>

Grafik 2. Broj integrisanih dozvola u izveštajnom periodu od 2018. do 2024. godine koje su izdali Ministarstvo zaštite životne sredine (MZZS) i jedinice lokalne samouprave (JLS), a prema podacima Registra izdatih dozvola na sajtu Ministarstva zaštite životne sredine

Grafik 3. Broj izdatih integrisanih dozvola u izveštajnom periodu od 2018. do 2024. godine prema vrstama industrije kojima pripadaju operateri, a prema podacima Registra izdatih dozvola na sajtu Ministarstva zaštite životne sredine

U cilju efikasnog sprovođenja Evropske direktive o industrijskim emisijama u Srbiji, Centar za čistiju proizvodnju Tehnološko-metalurškog fakulteta Univerziteta u Beogradu, Ministarstvo zaštite životne sredine i Švedska agencije za međunarodnu razvojnu saradnju razvili su treću fazu podrške implementaciji nacionalne regulative o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine kroz projekat „Zelena tranzicija – implementacija Direktive o industrijskim emisijama u Srbiji 2021–2027“.²⁷² Jedna od komponenti ovog projekta odnosi se na povećanje efikasnosti procesa izdavanja integrisanih dozvola kroz kompletiranje pravnog okvira u skladu s novim Zakonom o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine, pripremu tehničkih uputstava neophodnih za lakšu i efikasniju implementaciju novog Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine, što je rezultiralo radnim i konsultativnim sastancima u toku 2023. godine,²⁷³ kao i revizijom dva podzakonska akta u januaru 2024. godine u cilju pojednostavljenja procedure podnošenja zahteva i izrade integrisanih dozvola, kao i efikasnosti procesa izdavanja integrisanih dozvola.²⁷⁴ U okviru ovog projekta planirano je i obezbeđenje podrške Ministarstvu zaštite životne sredine i drugim nadležnim organima u pripremi nacрта integrisanih dozvola za izabrane kompanije, kao i pružanje podrške operaterima u pripremi ili ažuriranju njihovog zahteva za integrisanu dozvolu, pa su u toku 2022. godine održane radionice i obuke za zaposlene u Ministarstvu zaštite životne sredine na temu pregleda zahteva i izrada nacрта integrisane dozvole, kao i obuka o postupku izrade integrisanih dozvola.²⁷⁵ Projekat takođe podržava Sektor za kontrolu i nadzor Ministarstva zaštite životne sredine, stvaranjem tima za kontrolu postrojenja koja podležu Direktivi o industrijskim emisijama od inspektora sa nacionalnog i pokrajinskog i lokalnog nivoa. U okviru ovog projekta u toku 2022. i 2023. godine održana su dva modula obuka za inspektore u cilju njihovog obučavanja da sprovode posebne kontrole uslova propisanih integrisanim dozvolama. U okviru Projekata predviđena je izrada informacionog sistema o Direktivi o

---

272 Projekat „Zelena tranzicija – implementacija Direktive o industrijskim emisijama u Srbiji 2021–2027“; <https://iedserbia.org/>

273 <https://iedserbia.org/odrzan-radni-sastanak-o-izmenama-podzakonskih-akata-o-zahtevu-i-izgledu-integrisanih-dozvola/>

274 <https://iedserbia.org/nova-podzakonska-akta-o-zahtevu-i-izgledu-integrisane-dozvole/>

275 <https://iedserbia.org/odrzan-drugi-modul-obuke-za-inspektore-zastite-zivotne-sredine/>

industrijskim emisijama, čime bi se obezbedila efikasna platforma za praćenje i kontrolu integrisanih dozvola, kao i dostupnost ažuriranog nacionalnog registra dozvola zainteresovanoj javnosti.

U pogledu nadzora nad zaštitom životne sredine iz oblasti industrijskog zagađenja, prema Izveštaju o radu Inspekcije za zaštitu životne sredine za 2023. godinu²⁷⁶ inspektori Odeljenja za zagađenja iz industrijskih objekata sproveli su ukupno 924 inspekcijiska nadzora iz različitih oblasti zaštite životne sredine.

Organizacije civilnog društva su podnele više zahteva za pokretanje vanrednog inspekcijiskog nadzora nad operaterima koja podležu obavezi pribavljanja integrisane dozvole na osnovu Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine podnošenjem zahteva za izdavanje integrisane dozvole.²⁷⁷ Većina ovih pokušaja nije urodila plodom, s obzirom na to da su nadležni organi često odbijali zahteve za pokretanje vanrednog inspekcijiskog nadzora, a takođe mnogi postupci koji su bili pokrenuti u tom pravcu nisu bili završeni ili su trajali preterano dugo, odnosno još uvek nisu okončani. Ovo ukazuje na potrebu unapređenja zakonodavnog okvira i administrativnih kapaciteta, ali pre svega veću spremnost državnih organa za sprovođenje propisa o industrijskom zagađenju.

---

276 Ministarstvo zaštite životne sredine (2024): Izveštaj o radu 2023, inspekcija za zaštitu životne sredine, dostupno na: <https://www.ekologija.gov.rs/sites/default/files/inline-files/Godi%C5%A1nji%20Izve%C5%A1taj%20o%20radu%20Inspekcije%20za%20za%C5%A1titu%20%C5%BEivotne%20sredine%20za%202023.%20godinu.pdf>

277 Regulatorni institut za obnovljivu energiju i životnu sredinu (2024): Analiza sprovođenja Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine; <https://reri.org.rs/wp-content/uploads/2024/03/Analiza-sprovođenja-Zakona-o-integrisanom-sprečavanju-i-kontroli-zagađivanja-zivotne-sredine.pdf>

Finansiranje

Direktiva o industrijskim emisijama (DIE) se smatra jednom od najzahtevnijih za sprovođenje, jer će puno sprovođenje DIE i zakonskih propisa Srbije na osnovu nje od operatera zahtevati znatne finansijske investicije. Očekuje se da će privatni sektor obezbediti potrebne investicije za usklađivanje s direktivama iz ove oblasti.

Državna administracija nije predvidela nikakva sredstva za sprovođenje ovog dela pravnih tekovina EU, osim za jačanje administrativnih kapaciteta u nadležnim organima. Ocenjujući Predlog zakona o budžetu Republike Srbije za 2024. godinu Fiskalni savet²⁷⁸ je preporučio Vladi da u narednim godinama znatno više sredstava usmerava u oblast životne sredine, a u kojoj je kvalitet infrastrukture još uvek nezadovoljavajući. U svom Mišljenju na revidiranu fiskalnu strategiju za 2024. godinu sa projekcijama za 2025. i 2026. godinu²⁷⁹ Fiskalni savet ocenjuje da je loše urađen sistem zarada i zaposlenosti u javnom sektoru ozbiljnije negativno utiče na kvalitet javnih usluga i u oblasti zaštite životne sredine.

---

278 Fiskalni savet: Ocena Predloga Zakona o budžetu Republike Srbije za 2024. godinu, dostupno na: https://www.fiskalnisavet.rs/doc/ocene-i-misljenja/2023/FS_Rezime_Ocena_budzeta_2024.pdf

279 Fiskalni savet, Mišljenje na revidiranu fiskalnu strategiju za 2024. godinu sa projekcijama za 2025. i 2026. godinu; <https://www.fiskalnisavet.rs/ocene-i-misljenja.php>

Preporuke

Strateški i zakonodavni okvir

- 1.** U celosti implementirati Direktivu o industrijskim emisijama (DIE), posebno kroz izmene i dopune Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine i drugih propisa, uskladiti Zakon o planiranju i izgradnji s međunarodnim standardima; usvojiti Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu (EIA) i Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu (SEA); dosledno primeniti Program zaštite vazduha.
- 2.** U pripremi izmena i dopuna Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine uraditi sveobuhvatnu i objektivnu analizu njegove dosadašnje primene i sprovesti sveobuhvatan i participativan konsultativni proces.
- 3.** Nadležni organi treba da ubrzaju izdavanje integrisanih dozvola i implementiraju Akcioni plan za razvoj administrativnih kapaciteta, da unaprede sve administrativne postupke u postupku donošenja i kontrole integrisanih dozvola, kao i da povećaju kapacitete na svim nivoima administrativnog upravljanja, uključujući i inspekcije.

Sprovođenje propisa

- 4.** Ojačati kapacitete lokalnih zajednica za primenu propisa kako u oblasti industrijskog zagađenja tako i u celini oblasti zaštite životne sredine.
- 5.** Unaprediti postojeći javni registar izdatih dozvola kako bi bio ažurniji i precizniji, a ažurirane informacije dostupne zainteresovanoj javnosti.

- 6.** Razviti jedinstven elektronski sistem za podršku administrativnim procedurama za izdavanje i kontrolu integrisanih dozvola, koji bi značajno povećao efikasnost samog procesa.
- 7.** Ojačati sistem monitoringa kvaliteta vode, vazduha i zemljišta u zonama uticaja industrijskih objekata.
- 8.** Edukovati privredu, stručne institucije, OCD i građane o industrijskim emisijama i obezbediti pravovremeno i objektivno informisanje javnosti.
- 9.** Povećati učešće javnosti u postupku izdavanja integrisanih dozvola i unaprediti komunikacija između nadležnih organa i javnosti.

INDUSTRIJSKO ZAGAĐENJE

